

Vele gebeurtenissen of personen hebben in de geschiedschrijving sinds lang een tamelijk vast beeld gekregen. Het gebeurt echter soms dat nieuwe ontdekkingen een feit of een personage nader kunnen omschrijven of toelichten.

Reeds onder markies de Prié, gevolmachtigd minister naast de gouverneur-generaal prins Eugene van Savoye, had de Oostenrijkse regering gepoogd de Zuidelijke Nederlanden economisch te ontvoogden. Nog vóór het Barrièretraktaat (1715) voeren schepen van particulieren vanuit Oostende naar Indië, met octrooien van de Raad van State. De reizen wierpen zeer hoge winsten af. Factorijen onder Oostenrijkse vlag werden in China en Hindoestan opgericht. Met het voorbeeld van de compagnie van Maximiliaan Emanuel (1) voor ogen en naar het model van de Nederlandse, Franse en Engelse geoc-trooïëerde compagnieën, stichtte de Oostenrijkse regering in 1722 een Indische Compagnie, de zgn. "Oostendse Compagnie" (2). Het was de bedoeling de onderlinge concurrentie van de particulieren op te heffen en het verzet van Engeland en de Verenigde Provinciën beter te kunnen bestrijden (3). De keizer, Karel VI, bleef de compagnie steunen tot in 1727. Toen begon hij te vrezen dat hij de instemming van de zeemogendheden niet zou bekomen om zijn erfenis aan zijn dochter Maria Theresia te verzekeren. Hij ging in op het ultimatum dat Engeland, Frankrijk en de Verenigde Provinciën hem zonden en schorste de compagnie. In feite bleef ze nog bestaan tot 1793, maar mocht niet langer met Indië handel drijven.

Bovengeschetst relaas uit de Oostendse geschiedenis is ruim bekend en diverse keren uitvoerig beschreven (4).

Al met al hitste de oprichting van de Compagnie aardig de gemoederen op in 1722 en volgende jaren, o.m. in de Verenigde Provinciën, die krachtig protesteerden omdat zij hun handelsbelangen in het gedrang zagen gebracht. Een merkwaardig document illustreert dit, toen in 1723 een student het waagde, op de verdediging van zijn doctoraat in de rechten voor de Utrechtse Academie, te pleiten voor het goed recht van de Oostenrijkse Nederlanden op eigen handel met Indië (5). Bedoelde passage drukken wij - in vertaling (6)

-
- (1) "Compagnie royale des Pays-Bas négociant aux places et lieux libres des Indes orientales et de la Guinée" : opgericht in 1698 ; het bleef echter bij de uitvaardiging van een octrooi, dat als een voorloper kan worden beschouwd van dat van de Oostendse Compagnie.
  - (2) Antwerpen verschafte de twee derden van de kapitalen, zodat de Compagnie in feite de naam "Antwerpse Compagnie" verdient ; toch vertrokken de schepen uit Oostende en werd hun lading, bij de aankomst te Oostende, in onze stad verkocht.
  - (3) De Compagnie maakte de Zuidelijke Nederlanden voor de koloniale waren onafhankelijk van de Verenigde Provinciën en concurreerde in Engeland, door de binnengesmokkelde thee, met de Engelse Oost-Indische Compagnie.
  - (4) Onlangs nog door onze stadsgenoot Eduard J. BAELS, "...De Oostendse Compagnie" (Oostende, Erel, 1972, 8°, 160 blz.)
  - (5) Bron : Acta et decreta senatus. Vroedschapsresolutiën en andere bescheiden betreffende de Utrechtsche Academie, uitgegeven door G.W. Kernkamp. Deel II : april 1674-april 1766. (Utrecht, 1938), blz. 279-280 (Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap, gevestigd te Utrecht. 3e serie, nr 68).
  - (6) Oprechte dank voor de bekwame hulp van R. Dehamers, lic. class.

met de Latijnse tekst in voetnota (7) - volledig af :

[4 november 1723]

"Nicolas Conrad Hupka stamde uit Frankfurt am Main en ambieerde in de Rechten de grootste onderscheiding. Na de derde ondervraging (van de kandidaat) en vooraleer de voorzitter tot de stemming kon cværgaan, rees bezwaar van de kant van de weledele heer Otto, die dan als promotor fungeerde. Volgens hem was een van de bijstellingen, die de kandidaat aan zijn dissertatie had toegevoegd, niet opportuun omdat ze niet scheen te passen in de heersende situatie. De inhoud van die bijstelling - de negende in de reeks - was : "Krachtens het volkerenrecht zal het altijd en immer toegestaan en geoorloofd zijn dat alle volkeren en dus ook de volkeren van Oostenrijks België een zeevaartakkoord sluiten met handelsoogmerk op het verre Indië". De commissie, die door de voorzitter om zijn mening werd gevraagd, drukte zich zo uit :

"Daar nu toch deze materie de Belgen van de Verenigde Provinciën tegen de Belgen van Oostenrijks gebied in zeer hevige twisten in het harnas jaagt, (menen wij dat-) deze bijstelling inopportuun en onduldbaar is, omdat ze zouden kunnen menen dat wij ons het recht aanmatigen in dit geschil een rechterlijke uitspraak te vellen. Daarom menen wij dat de kandidaat niet tot doctor mag promoveren als die bijstelling niet wordt weggelaten bij het herdrukken van die twee bladzijden, die de bijstellingen bevatten, en als de kandidaat niet zou beloven dat hij er zal voor zorgen dat dit zo zal gebeuren".

De kandidaat verklaarde zich daartoe bereid en Otto promoveerde Hupka tot J.U.D. (Juris utriusque doctor : doctor of meester in beide rechten).

E. Smissaert.

-
- (7) "Post tertium examen Nicolai Conradi Hupka, Francofurtensis ad Moenum, qui summos in Jure honores petebat, antequam Rector suffragia colligeret, clariss. Otto, qui tum Promotiris partes sustinebat, dixit, inter corollaria, quae candidatum dissertationi suae addiderat, esse unum sibi non visum, quod praesenti tempori convenire, non videretur. Huius corollarii, quod erat numero IX, verba erant : "Navigatoriam, negotiationis causa, extremos ad Indos inire societatem, ubi omnibus aliis, ita et Austriaci Belgii populis gentium jure licitum semper erit atque permissum". Senatus a Rectore sententiam rogatus, ita censuit : quandoquidem ea res cum maxime gravissimis contentionibus illis paginis, quae corollariis occupabantur, de integro impressis, hoc omissum esset et candidatus se, ut ita fieret, curaturum promitteret".

HET V.V.F.

In het V.V.F. Streepje van maart lezen we het volgende stukje, dat we met een beetje mea culpa overnemen :

ONZE BIBLIOTHEEK. In "DE PLATE" tijdschrift van onze goede vrienden publiceert de heer O.V. een stukje in verband met de V.V.F.-Bibliotheek, waarin hij toch een zeer voorbarige konklusie trekt. Het is misschien nuttig even te herinneren dat wij nooit in ons tijdschrift, noch via ons bestuur laten verstaan hebben dat één of andere groep of persoon zou verantwoordelijk zijn voor het verdwijnen van boeken. Dat kunnen we niet ... eenvoudig omdat onze bibliotheek openbaar is - inderdaad men hoeft geen V.V.F.-lid zijn om onze bibliotheek te raadplegen - en er bovendien naast onze eigen leden en de leden van de "De Plate" ook andere verenigingen van ons lokaal gebruik maken, m.a.w. wij verdenken niemand, maar wensen ook géén bepaalde groep uit te sluiten en zodoende de mogelijke fout voor ons en/of de resterende groepen te reserveren. Buiten dit, niets dan lof voor het tijdschrift "De Plate" dat er de laatste jaren goed op vooruit is gegaan, o.m. dank zijn de heer O.V.